

Dokument nr. 8:74

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Jan Petersen, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg om å gjennomgå arbeidsmiljølovens regler om overtid slik at reglene blir mer fleksible og tilpasset et moderne arbeidsliv

Til Stortinget

Bakgrunn

Dagens arbeidsliv preges i større grad av at både arbeidstakere og arbeidsgivere ønsker mer fleksibilitet. Samtidig preges mange bedrifter av at arbeidsoppdrag og arbeidsmengde er mindre forutsigbart. Med et større innslag av «just in time»-prinsippet vil mange leverandører av varer og tjenester oppleve større svingninger i ordretilgangen og et sterkere press på leveringstid. Også innenfor helse- og omsorgssektoren i det offentlige føles dette behovet. Ikke minst på sykehusene, hvor det i dag er en underbruk av teknisk utstyr og personellkapasitet fordi planlagte operasjoner må holdes på et lavere nivå enn nødvendig for å ha rom for akuttpasienter.

Arbeidsmiljølovens regler om arbeidstid og overtid bruk er ikke tilpasset behovene i dagens arbeidsliv. Dette understrekes også av det såkalte Arbeidslivsutvalget som avga innstilling i 1999. Etter forslagsstillernes mening er det behov for å endre flere av dagens regler for overtid for å få til denne økte fleksibiliteten. Utgangspunktet for denne oppmykningen må være at det inngås frivillige avtaler mellom arbeidstakere og arbeidsgivere om bruk av overtid. Utvidelse av rammene for overtid skal ikke medføre mer bruk av pålagt overtid.

I utgangspunktet bør overtid først og fremst reguleres i forhold til arbeidstakeres helse og sikkerhet knyttet til det arbeidet som utføres. Dette må være det grunnleggende kravet som ikke fravikes i arbeidstidsorganiseringen. Utover dette bør det være en stor grad av frivillighet. Norsk regelverk er likevel begrenset i forhold til internasjonale avtaler og EØS-samarbeidet. Det er likevel mulig å endre deler av regelverket uten å komme i konflikt med dette, samtidig som det finnes utstrakte unntaksregler.

Konkret mener forslagsstillerne det bør foretas følgende endringer:

- Maksimalrammen for overtid bør utvides for alle bedriftstyper.
- Ukes- og månedsreguleringen av arbeidstid må oppmykes og det bør innføres gjennomsnittsberegninger av overtid over 4 måneder (alternativt 1 år).
- Innenfor de samme rammer (4 måneder/1 år) bør det klargjøres at planlagt overtidsarbeid er tillatt forutsatt at det er frivillige arbeidsavtaler mellom den enkelte arbeidstaker og arbeidsgiver.

I dag er det mulig å inngå avtaler om overtid på den enkelte bedrift med 200 timer, eller 300 timer pr. år hvis bedriftene er bundet av tariffavtaler. Arbeidstilsynet kan godkjenne overtid opp til 400 timer pr. år. Etter forslagsstillernes mening er det ingen grunn til å hevde at norske bedrifter spekulerer i bruken av overtid. Ikke minst fordi overtid faller vesentlig dyrere for arbeidsgiverne enn bruk av ordinær arbeidstid. Bruk av overtid begrenser seg derfor naturlig til uforutsette arbeidstopper eller tilfeller der faglig kvalifisert arbeidskraft ikke er tilgjengelig. Basert på hensynet til sikkerhet og helse må selvfølgelig overtid begrenses, men dagens begrensninger bør økes og forslagsstillerne finner det naturlig at bedriftene bør kunne avtale frivillig overtid innenfor den rammen Arbeidstilsynet i dag generelt kan dispensere for.

Oppmykning av uke- og månedsberegningene av overtid og erstatning av rigide grenser med gjennomsnittsberegninger er en nødvendig modernisering som imøtekommer både arbeidstakeres og arbeidsgiveres ønsker om fleksibilitet. På denne måten kan arbeidstakere opparbeide lengre friperioder og ha intensive arbeidsperioder. Enkelte forsøk f.eks. i helsesektoren av «oljearbeiderskift» har vist at dette er attraktive arbeidstider for en del arbeidstakere. Begrensningene på uke- og månedsbasis gjør det vanskelig å etablere slike ordninger uten å komme i kon-

flikt med arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven.

I § 49 tredje setning står det at overtidsarbeid og merarbeid ikke må gjennomføres som fast ordning. Denne begrensingen skaper problemer f.eks. i forhold til å utnytte kapasiteten i helsesektoren til planlagte operasjoner. Hvis det planlegges med turnuser som innebærer overtid i forhold til tariffavtale eller lov, for å ta unna operasjonskøene, blir det sett på som lovstridig. Haukeland Sykehus i Hordaland har nylig hatt en konflikt knyttet til dette, til tross for at de lokale fagforeninger og enkelte ansatte var enig i avtalen.

En slik tolkning og praktisering av arbeidsmiljøloven er vi lite tjent med, og innenfor en gjennom-

snittlig beregningsperiode må det være mulig å planlegge med overtid, slik at arbeidet også kan planlegges.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå reglene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven for å gjøre disse mer fleksible i tråd med intensjonene i dette forslaget.

15. mars 2001